

LIBERALUNGDOM

#2012:3

SLAGET OM USA

OLLE WÄSTBERG, SKANDALER, REVOLUTION, SNABBA CASH II

PRESIDENTVAL

Det amerikanska presidentvalet närmar sig med stormsteg. Den 6 november går USA till val, och vi får veta om Barack Obama behåller Vita huset i fyra år till, eller om han måste lämna över nycklarna till Mitt Romney. Vid det laget kommer svensk media att ha skrivit spaltkilometer om valrörelsen och de båda kandidaterna. Bilden kommer förmodligen att vara lika onyanserad och till demokraternas fördel som den brukar vara.

Förhoppningsvis kan Liberal Ungdom med detta temanummer om det amerikanska valet erbjuda några ny perspektiv. Saga Elgenstierna skriver om väljardemografiska förändringar och de valfrågor amerikanerna tycker är viktigast. Emma Söderberg Majanen beskriver hur politikerna finansierar sina kampanjer och vilka regleringar som styr kampanjfinansieringen.

Folkpartiets egen expert på amerikansk politik, Mathias Sundin, tecknar en annorlunda bild av Mitt Romney. Fram träder en helt annan person än den som skildras av medierna. Själv skriver jag om de amerikanska politiska ungdomsförbunden, som både har stora likheter och en del skillnader jämfört med LUF och andra svenska motsvarigheter.

I det här numret av LU kan ni också läsa Bawar Ismails intervju med Olle Wästberg, som bland annat varit Sveriges generalkonsul i New York och statssekreterare på finansdepartementet. Nu arbetar han som samordnare för Raoul Wallenberg-året 2012.

Trevlig läsning!

Jakob Nyström
Redaktör

Liberal Ungdom #2012:3

INNEHÅLL

- 4 Noterat**
- 6 Rapport från kongressen**
Karin Pihl rapporterar från årets LUF-höjdpunkt.
- 8 Krönika**
Hampus Bergquist om EU-krisen.
- 9 TEMA: PRESIDENTVALET**
- 10. Den amerikanske väljaren**
Saga Elgenstierna om väljardemografi.
- 13. En fråga om pengar**
Emma Söderberg Majanen om kampanjfinansiering.
- 15. Vem är Mitt Romney?**
Mathias Sundin tecknar ett politiskt porträtt.
- 18. Unga republikaner och demokrater**
Jakob Nyström om de amerikanska ungdomsförbunden.
- 20 Porträttet**
Bawar Ismail har träffat Olle Wästberg.
- 24 Listan**
- 26 Utblick**
Från krisens Spanien.
- 28 Kultur**
Politisk populärkultur och recension av Snabba Cash II.
- 31 Krönika**
Håkan Tribell om kvittoskandaler.

Redaktion och produktion

Kontakta redaktionen på jakob.nystrom@luf.se

Jakob Nyström,
redaktör

Frida Ottosson,
art director

Emma Söderberg Majanen,
skribent

Bawar Ismail,
skribent

Karin Pihl, skribent

Saga Elgenstierna,
skribent

Oscar Schau,
fotograf

Linnea Frank,
fotograf

Ansvarig utgivare
Ebba Tornérhielm

Grafisk form
August Ekman Öhrn

Layout och redigering
Frida Ottosson och Jakob Nyström

Skribenter i detta nummer
Mathias Sundin, Hampus Bergquist,
Håkan Tribell, Frida Ottosson, Joakim
Rönnbäck

Tryck
Exakta Printing, 2012

Omslag
perpetualplum

Liberal Ungdom ges ut av Liberala ungdomsförbundet och utkommer fyra gånger om året. LUF är Folkpartiets ungdomsförbund, och verkar för individuella rättigheter, marknadsekonomi och global frihet. Bli medlem på luf.se.

Skattesänkning med besk bismak

Regeringen föreslår att bolagsskatten sänks till 22 procent, från dagens 26,3 procent. Man kan nästan tro att regeringen läst vad det står i LUF:s handlingsprogram: »Bolagsskattens nivå är en viktig faktor vid företags lokaliseringsbeslut. Sverige ska därför ha en konkurrenskraftig bolagsskatt som lockar företag att etablera sig i Sverige.« Det är precis vad vi då skulle få, eftersom 22 procent är strax under genomsnittet i EU. Samtidigt ska möjligheten att göra ränteavdrag genom att ta interna lån inom en koncern till hög ränta stramas upp. Även om det i grunden är positivt att artificiella åtgärder för att minska den beskattningsbara vinsten förhindras, har regeringen inget svar på hur detta ska skötas på ett rättssäkert sätt. Därmed får den annars glada nyheten en något besk bismak.

FOTO: DANIEL JORDAHL

Hollande sparkar på dem som står upp

FOTO: SOCIALISTPARTIET

Uttrycket »att sparka på den som ligger ned« användes frekvent under debatten kring förändringarna i sjukförsäkringen. Det ganska osmakliga uttrycket stod inte på något sätt i proportion till vad debatten handlade om. Dock passade det väl in i socialisters bild av borgerliga som onda personer, vilka vill andra människor illa. Uttrycket får nu förnyad aktualitet i och med de perversa marginalskatthöjningar som

frankrikes president Francois Hollande vill genomföra för de som tjänar mest. Hur då? Jo, i den socialistiska tappningen av »att sparka på den som ligger« finns också inbakat att det däremot är okej att »sparka på den som står upp«, alltså de framgångsrika och förmögna. Ni har säkert hört hur fint det ska vara att »sparka uppåt«. Men hur vore det istället att inte sparka alls?

Moralismen ett gift som dödar

Riksdagsledamoten William Petzäll gick nyligen bort efter flera år av missbruk bakom sig. Man kan undra hur många fler som kommer att behöva gå samma tragiska öde till mötes innan lagstiftningen ändras. Att få ta droger är ingen mänsklig rättighet. Det är dock inte rimligt att individer i behov av hjälp och vård ska betraktas som kriminella som ska kastas bakom lås och bom. Knarket dödar många, och moralismen likaså.

FOTO: MAGNA DESIGNS

» Jag är en sådan jävla klant. Märkte aldrig att båtshelvetet stannade och missade att kliva av.«

– Pernilla Wahlgren, som skulle varit huvudakten vid Ålandstravets årliga gala.

Konsten att tagga rätt

När det bekräftades att journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson hade släppts fria efter fjorton månader i fångenskap i Etiopien lät glädjeropen inte

vänta på sig. Alla ville hälsa till svenskarna och önska dem välkomna tillbaka. Annie Lööf var en av dem. På Twitter uttryckte hon sin glädje över frisläppandet

och använde sig, lite märkligt kan tyckas, av hashtaggen #centerpartiet. Händelsen spred sig och roade många twittrare under några timmar.

Rapport från kongressen

Sommarens kombinerade Universitet Liberal och kongress var årets LUF-höjdpunkt. Under andra helgen i augusti samlades ett stort gäng smarta och vetgiriga unga liberaler på Fyrisskolan i Uppsala. Många viktiga val avhandlades och otaliga intressanta diskussioner fördes.

TEXT: Karin Pihl
FOTO: Linnea Frank & Oscar Schau

Att det var något speciellt på gång den där kvalmiga augustiförmiddagen undgick nog inte någon. I alla fall ingen som råkade befinna sig på Uppsala centralstation då nästan två hundra entusiastiska och glada LUF:are invaderade stan. I ett lämmeltåg med sovsäckar och liggunderlag i händerna myllrade vi fram längs gatorna, för att sedan bli varmt mottagna av LUF Uppsala, värddistriktet för årets Universitet Liberal och efterföljande kongress.

Stämningen var på topp. Alla som någon gång varit på en kongress eller ett UL minns nog känslan av förväntning och entusiasm som infinder sig när man checkat in, klämt fast sin namnskylt på bröstet och blåst upp sin luftmadrass. Tre dygn av spännande seminarier, intressanta debatter och viktiga val ligger framför en. För att inte tala om alla nattliga omgångar av Trivial Pursuit.

» Tre **DYGN** av spännande seminarier, intressanta debatter och viktiga val ligger framför en. För att inte tala om alla nattliga omgångar av **TRIVIAL PURSUIT**.«

Någon som kanske spelat sin sista TP-match är Adam Cwejman, som lett förbundet sedan 2009. Under sitt avskedstal, som både var spontant och uppmuntrande, betonade Adam vikten av att inte förlora sin personlighet i politiken. »Det tråkigaste som finns är politiker som uppenbart är programmerade att säga vissa saker«, förklarade han, och tryckte också på hur viktigt det är att LUF aldrig blir en kampanjorganisation för Folkpartiet utan förvaltar uppdraget som moderpartiets ideologiska vakthund.

Efter att vi tackat av vår avgående ordförande samt blivit välkomnade av förbundssekreterare Christoffer Fagerberg och värddistriktets ordförande Tove Henriksson var det dags för den i LUF-sammanhang omätligt populära Birgitta Ohlsson. Hon höll ett föredrag om morgondagens Europa

och vilka utmaningar EU står inför. Det internationella perspektivet vidgades ytterligare efter middagen, under seminariet om världens utveckling och maktfördelning i framtiden.

Torsdagen avslutades med finalen i Vi som vet mest, förbundets årliga kunskapsstävling mellan distrikten. I år var det Storstockholm och Väst som knipit åt sig finalplatserna. Efter en mycket jämn match tog Stockholm hem segern.

Fredagen rivstartade med en föreläsning om extremism med Jonathan Leman från Expo. Därefter talade Amelie von Zweigbergk, före detta statssekreterare på utbildningsdepartementet, både underhållande och tänkvärt om hur strukturer och normer begränsar individens frihet.

Efter intressanta pass om valfrihet i välfärden och det amerikanska presidentvalet (något som verkade entusiasmera många unga liberaler) fortsatte kvällen med seminarier om Folkpartiets utveckling, framtidens arbetsmarknad och det liberala klassbegreppet. Det senare uppskattades av många och ledde till fortsatta diskussioner över middagen.

Som avslutning på Universitet liberal presenterades förbundets kampanj om integritet och brottsbekämpning. Därefter fick alla LUF:are delta i framtagandet av ett årsmötesuttalande, i form av en workshop.

TP i all ära, under denna helg var nog det stundande förbundsordförande valet snäppet viktigare. Kongressen inleddes på lördagsförmiddagen. De båda kandidaterna Linda Nordlund och Benny Lindholm var på plats och verkade laddade och redo. Båda tog upp internationella frågor i sina respektive tal, och det märktes att bägge kandidaterna verkligen brinner för liberalismen.

Efter tre pläderingar vardera var det dags för omröstning. Det gick nästan att ta på spänningen som infunnit sig i rummet medan rösterna räknades.

Efter vad om kändes som en evighet kom beskedet att Linda Nordlund tagit hem segern. Hon möttes av applåder och blommor.

Efter en behövlig bensträckare var det dags för val av förste och andre vice ordförande. Till den förstnämnda posten valdes Erik Scheller, som för att illustrera LUF:s betydelse i sitt liv målat upp en graf med LUF-medlemskapet som en höjdpunkt. Emma Söderberg Majanen, som valdes till andre vice ordförande, höll ett ideologiskt tal som imponerade på många.

Efter presidiet var det dags för val av ledamöter, något som verkligen visade på hur många kompetenta personer som finns i förbundet. Klassiska LUF-frågor som integritet och internationell solidaritet var populära teman bland kandidaterna.

När förhandlingspassen avslutats blev det rusning till duscharna, något som inte föreföll särskilt konstigt av doften i kongressalen att döma. Av tradition hålls kongressmiddagen på ett litet finare ställe, och denna gång fick Östgöta nation låna ut sina pampiga lokaler. Under middagen hölls flertal tal och avtackningar för avgående ledamöter och tjänstemän.

Kvällen avslutades med dans innan det var dags att bege sig hem till liggunderlaget. Söndagen avslutades med behandling av stadgemotioner. Diskussionerna om huruvida LUF:s anställda ska ha könsneutrala titlar och om vi bör införa vegetarisk mat som norm engagerade många. Den sistnämnda motionen röstades ned. Men visst verkade de flesta ganska mätta och belättna ändå. ☺

Euron, krisen och det demokratiska underskottet

I (eu)forin efter Sovjetunionens sammanbrott samlades Europas politiska elit 1992 i Maastricht för att ratificera det fördrag som innebar första steget mot en gemensam valuta. Århundradets ideologiska strid mellan demokrati och totalitärt styre var vunnin. Europeiska politiker trodde, eller tvingade sig själva att tro, att även ekonomisk teori upphört att gälla. Det dröjde nästan 20 år till uppvaknandet.

Vid förhandlingsbordet i Maastricht konstaterades att ett explicit förbud mot nödlån och stöd-köp av statsobligationer – såväl länder emellan som från centralbanken – är nödvändigt för att ge en gemensam valuta för sydeuropeiska grönsakshandlare och tyska industriföretag det för-troende den behöver. Utan en sådan paragraf skulle *freeriders* inom Eurozonen kunna bedriva oansvarig politik och skicka notan utomlands.

Men inte ens i ögonblicket då bläcket från politikernas reservoarpennor hamnade på fördrag-et åtnjöt löftet något förtroende – inte skulle väl EU i en skuld-kris riskera sitt bankväsende och sin valuta för att upprätthålla en policy mot bailouts?

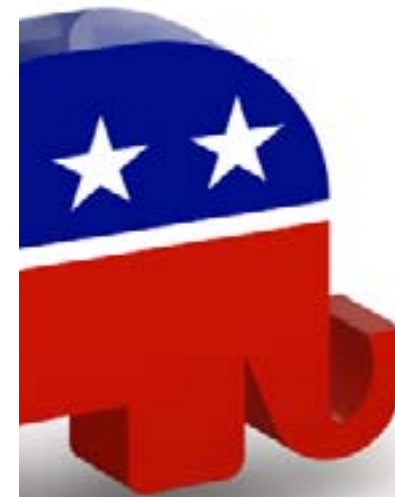
Tjugo år senare handlar inte diskussionen längre om hur bailouts ska hindras. Under eufemistiska epitet som »Eurons räddning« eller »brandvägg mot Grekland« arbetar Bryssels tjänstemen febrilt för att kringgå Maastrichtfördraget. Kriser framhäver kanske inte alltid våra bästa sidor, men när akronymer såsom ESFS och ESM produceras rör det sig inte längre om pinsamma brandkärsuttryckningar, utan om något värre – ett försök att göra dåliga system permanenta.

Den Euro som föddes för tjugo år sedan finns inte längre, och om EU fortsätter på den inslagna vägen kommer samordning av medlemsländernas budgetar bli nödvändig. Även om nationalstaten inte har något egenvärde för oss liberaler måste vi fråga oss om EU med sitt demokratiska underskott ska styra över våra socialförsäkringar.

Själv väljer jag att hylla mångfalden bland de europeiska länderna och ifrågasätta EU:s byråkrater, med följande citat av Adam Smith: »Den man som förlitar sig på ett system anser sig ofta vara ytterst klok, och han är ofta så betagen i den påstådda skönheten hos sin egen plan för det idealiska styret att han inte kan tåla minsta avvikelse från någon del av den [...] Han tycks föreställa sig att han kan ordna de olika medlemmarna i ett stort samhälle lika enkelt som handen ordnar de olika pjäserna på ett schackbräde.«

Hampus Berquist
Medlem i LUF:s
ekonomisk-politiska
arbetsgrupp.

Barack Obama eller Mitt Romney. Den 6 november avgörs vem som blir USA:s näste president. Kommer Obama lyckas hålla sig kvar i Vita huset i fyra år till, eller är det utmanaren Romney som får flytta in?

TEMA: PRESIDENTVAL

I detta nummer av Liberal Ungdom gör vi en djupdykning i presidentvals-kampanjen. Läs om kampanj-finansiering, väljardemografi, vem Mitt Romney egentligen är och de amerikanska partiernas ungdoms-förbund.

Demografiska förändringar ritar om den politiska kartan i USA. Befolkningsgrupper som tenderar att rösta på demokraterna växer. Men samtidigt är 35 procent av de röstberättigade inte registrerade som väljare.

Den amerikanske väljaren

TEXT: Saga Elgenstierna

– **Nej, aldrig. Som om min röst skulle räknas?** Som om det verkligen skulle betyda något att jag gick och röstade? Nej, Washington är för långt borta.

Vid köksbänken på ett hostel i Berlin träffar jag James, en amerikan i trettiårsåldern som tjänstgjort i flygvapnet i Afghanistan och arbetat som ingenjör, innan han gav sig ut på en årslång resa i Sydamerika. Nu vilar han upp sig i Europa.

Vi pratar en bra stund om tågfluffande, litteratur och matförgiftning innan jag ställer den oundvikliga frågan. Ska han rösta i presidentvalet? Jag får ett bestämt nej till svar, samt en lång och passionerad utläggning om varför hans röst inte betyder något, innan han säger att han vill lämna ämnet.

Den 6 november är det återigen dags för presidentval i USA. Mycket är sig likt. Kampanjerna är lika långa, smutskastningen lika omfattande och debatterna lika närvarande. Men långsamt förändras ändå förutsättningarna, och det i grunden. Demografien i USA ser inte ut som den en gång gjorde.

De etniska minoriteternas inflytande har ökat under de senaste tjugo åren, och kommer fortsätta göra så även i framtiden. För första gången är mer

än hälften av alla barn som föds från minoritetsgrupper. Vidare har andelen universitetsutbildade kvinnor ökat med tjugo procentenheter under de senaste fyrtio åren, och av dem röstade 65 procent på Barack Obama i presidentvalet 2008.

Personer under 30 år är också en grupp som de senaste valen röstat demokratiskt. 2008 var det hela 66 procent i denna grupp som röstade för Barack Obama.

Överhuvudtaget växer grupper som tenderar att rösta på demokraterna. Om femtio år kommer grupper som generellt sett röstar på demokraterna ha ökat märkbart, spår analytikerna. Huruvida valresultaten förändras i samma takt återstår att se. Förändringarna sker långsamt och det finns ett annat problem som demokrater i detta nu brottas med.

35 procent av dem som är röstberättigade är inte registrerade väljare, vilket krävs för att de ska få rösta. Det handlar alltså om 73 miljoner amerikaner som inte kommer kunna vara med och påverka valresultatet i november. En stor andel av dem är ogifta kvinnor, människor från minoritetsgrupper och unga. Dessa grupper röstar i stor utsträckning på demokraterna, och hade kunnat påverka

FOTO: EMMANUEL ROSARIO

valresultatet ordentligt.

En av anledningarna till att så många inte registrerar sig är för att det är komplicerat att göra så. Många känner också att deras röst inte skulle göra någon skillnad och att löften man fått tidigare har glömts bort av makthavarna.

Arbetslösheten i USA

är idag kring 8,1 procent, något som Mitt Romney inte tvekar att använda sig av. Båda kandidaternas kampanjer menar att motståndaren skulle föra en ansvarslös ekonomisk politik som skulle dra

USA djupare ner i den ekonomiska krisen.

Romney kan spela på att han är det nya, fräscha alternativet till något som inte har fungerat. Han har dessutom, till skillnad från Obama, erfarenhet från det privata näringslivet. Obama har å sin sida kunnat trycka på att Romney inte representerar den vanlige amerikanske väljaren då han är god för

åtskilliga miljoner och ännu inte, trots påtryckningar från media, fullt ut har redovisat hur mycket skatt han betalar. Nyligen avslöjade han att han betalat »minst 13 procent i skatt under de senaste tio åren«. Frågan är om det svaret duger.

Det handlar alltså mycket om ekonomin. Finans- krisen har slagit hårt mot USA och återhämtningen

går smärtsamt långsamt.

Det finns en utbredd hopplöshet och misstro till politiken och framför allt politikerna, något som tog sig uttryck i Occupy Wall Street, en proteströrelse som spred sig till ett trettiotal andra städer bara i USA. Man

inspirerades av den arabiska våren och protesterade bland annat mot social och ekonomisk ojämlikhet, företagens girighet, den höga arbetslösheten och statens sätt att sköta finanserna.

Mer än nio av tio amerikaner som är registrerade för att rösta anser att ekonomin är extremt viktigt eller väldigt viktigt i årets presidentval (Gallup,

» Romney kan spela på att han är det nya, **FRÄSCHA** alternativet till något som inte har fungerat. Han har dessutom, till skillnad från Obama, erfarenhet från det **PRIVATA** näringslivet.«

februari 2012). 65 procent av amerikanerna anser att ekonomin är landets största problem. 2007, året innan finanskrisen bröt ut i USA, var siffran 16 procent.

I en annan undersökning fick de tillfrågande ange vilket politiskt problem de ville att nästa president skulle prioritera. Av 12 alternativ hamnade skapande av jobb, minskning av korruption inom staten och hantering av budgetunderskottet i topp. Bara en av fem tyckte att det var viktigt att nästa president prioriterar miljöproblem och att genomdriva skattehöjningar för de rika.

Skillnaden mellan demokrater och republikaner syntes tydligt i undersökningen. Demokraterna tenderade att ranka alla frågor, med några få undantag, som viktiga. Republikanerna tyckte å sin sida att bara ett fåtal av alternativen var viktiga att prioritera, då de är för en mindre stat och inte vill att presidenten ska driva frågor som de anser att delstaterna hanterar bättre själva.

I en valrörelse är det lätt hänt att skandaler och oväsentligheter stjälar fokus från de verkligt viktiga frågorna. Men det som är slående i årets presidentval

är att även när kandidaterna talar om kärnfrågor som ekonomi och arbetslöshet, ägnar man ofta energin åt att förklara varför den andra kandidaten har fel. Kanske är det just på grund av dessa negativa kampanjstrategier, de utdragna valrörelserna och personfixeringen som många saknar förtroende för politikerna i Washington DC.

Maktcentrat känns för de flesta avlägset och politikerna ägnar större delen av tiden i kongressen åt att samla ihop pengar för att kunna bli omvalda. Stödet för den lagstiftande delen av staten är inte högt. I september 2011 var det bara 5 procent som hade stort förtroende för kongressen och senaten, medan hälften uppgav att de inte hade mycket förtroende alls.

När amerikanerna går till val den 6 november handlar det om ekonomin. Om vilken kandidat man tror sitter på den bästa lösningen. Om vem man håller med om i flest frågor. Oavsett vem som vinner kommer han ha mycket att bevisa. Ett land i kris söker efter någon som kan leda det rätt. Någon som kan återställa tron på vad politiken kan åstadkomma.☺

En fråga om pengar

Det amerikanska kampanjfinansieringssystemet är ett omdebatterat ämne. Att få ge pengar till en presidentkandidat ses som en del av den grundlagsstadgade yttrandefriheten, samtidigt som stora intressen är inblandade.

TEXT: Emma Söderberg Majanen

Pengar spelar roll i alla val. Och om det är något ställe där pengarna spelar särskilt stor roll så är det i amerikanska presidentvalskampanjer. Fram till juli i år hade de två presidentkandidaternas kampanjer tillsammans samlat ihop väl över en miljard dollar, och sedan dess har takten bara ökat.

Pengarna är ett ständigt diskussionsämne i samband med ett presidentval. De första omfattande regleringarna av den amerikanska kampanjfinansieringen kom år 1971, då The Federal Election Campaign Act (FECA) infördes. Detta innebar begränsningar i hur mycket kandidaterna själva fick bidra med till sin kampanj och hur mycket pengar som fick spenderas på reklam. Rapporteringskraven på vem som donerade och till vad förstärktes också.

Efter Watergate-skandalen förstärktes FECA ytterligare år 1974. Myndigheten Federal Election Commission (FEC) inrättades för att kontrollera att kampanjregleringarna följdes, och det infördes allmänna statliga kampanjmedel.

Dessa nya regleringar stötte emellertid på motstånd. I målet Buckley v. Valeo år 1976 prövades

om de begränsningar som införts år 1974 var förenliga med konstitutionens första tillägg Freedom of Speech. Målet ledde till att en reviderad version av FECA antogs, efter att Högsta Domstolen slagit fast att det är en grundlagsskyddad form av yttrandefrihet att få spendera pengar för att påverka val, och att kandidaterna själva ska kunna ge obegränsade medel till sina egna kampanjer.

» Det finns emellertid sätt att ta sig **FÖRBI** regleringarna. Genom så kallad bundling samlar välbeställda bidragsgivare in stora belopp genom att ta in pengar från större grupper av **BIDRAGSGIVARE**, som sedan går till **KAMPANJFINANSIERING.**«

Fram till 2002 var det relativt enkelt att komma förbi de statliga lagarna om kampanjfinansiering, genom att med så kallade *soft money* sponsra kampanjer, så länge ingen specifik kandidat eller ett parti pekades ut. Mängden insamlade *soft money* mer än fördubblades under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, vilket gjorde att kraven på regleringar även på detta område ökade.

Som en följd av detta infördes år 2002 Bipartisan Campaign Reform Act (BCRA), även känd som McCain-Feingold act eftersom senatorerna John McCain och Russ Feingold var pådrivande bakom lagen. I och med BCRA infördes regler för

hur donationer från intresseorganisationer och liknande får användas, och det infördes även krav vad gäller tydligheten hos kandidaternas och partiernas annonsering.

I dagsläget finns således en rad federala regleringar av hur mycket individer och organisationer kan bidra med till politiska kampanjer, och företag och fackföreningar tillåts inte att donera pengar direkt till kandidater. Det finns emellertid sätt att ta sig förbi regleringarna. Genom så kallad *bundling* samlar välbeställda bidragsgivare in stora belopp genom att ta in pengar från större grupper av bidragsgivare, som sedan går till kampanjfinansiering. Bundling har förekommit ända sedan antagandet av FECA, men under 2000-talet har metoden kommit att användas i större omfattning, med kampanjteamen bakom George W. Bush i spetsen.

Ett annat idag mycket viktigt inslag i den amerikanska kampanjfinansieringen är Political Action Committees (PACs). En PAC är en organisation som bedriver kampanj för eller emot kandidater eller regleringar av olika slag. På federal nivå blir, enligt FECA, en organisation en PAC när den tar emot eller spenderar mer än 1 000 dollar i syftet att påverka ett federalt val.

År 2010 uppkom, efter ett avgörande i Högsta Domstolen, en ny sorts PAC - super PAC. Förutsatt att en super PAC inte ingår i eller direkt samordnas med presidentkandidatens egen kampanjorganisation, kan enskilda donatorer bidra med hur stora summor som helst, och det finns ingen gräns för hur mycket pengar som kan tas emot och spenderas. I och med att valkampanjerna blir allt dyrare,

väntas dessa bli en avgörande faktor i förestående presidentval.

Demokraterna var till en början kritiska till dessa insamlingskommittéer, men för att kunna matcha republikanerna har de vänt om och nu satsar även de på den nya metoden.

Ytterligare en grupp av organisationer av betydelse i det amerikanska presidentvalet är de så kallade 527-grupperna. Dessa grupper eller organisationer har fortfarande möjlighet att använda sig av soft money, och har därför blivit allt viktigare efter införandet av Bipartisan Campaign Reform Act år 2002.

527-grupperna samlar in och använder pengar för att stödja kandidater, men faller inte under FEC:s reglering så länge de inte uttryckligen visar sitt stöd eller motstånd mot en specifik kandidat. Det är istället den amerikanska skattemyndigheten IRS som registrerar 527-gruppernas pengar, men detta utan de krav som FEC har när det gäller hur mycket pengar som får samlas in och till vad dessa pengar får användas.

Även lobbygrupper har stor betydelse för presidentvalet. Lobbyister hjälper ofta kandidater med kampanjfinansiering genom att ordna insamlingar, organisera PACs och ansöka om bidrag från individer och organisationer.

Trenden är att pengarna får ett allt större inflytande över de amerikanska valen. I mångt och mycket speglar det en samhällsutveckling, vars norm är högljuda massmediala budskap och ytlighet. Förhoppningsvis betyder det inte att politik och ideologi går förlorade. ♪

Vem är Mitt Romney?

I svensk media utmålas han som en okarismatisk före detta riskkapitalist med en högerkonservativ agenda. Men vem är egentligen personen och politikern Mitt Romney? Mathias Sundin erbjuder ett svar på den frågan.

TEXT: Mathias Sundin

En av talarna på republikanernas konvent i Tampa, Florida, var en man vid namn Thomas Stemberg. Tjugofem år tidigare hade han, i sitt jobb på en snabbköpskedja, noterat att lokala företagare kom in och köpte kulspetspennor för två-tre dollar styck och att snabbköpet bara hade en kostnad på runt 30 cent för varje penna. En enorm vinstmarginal. Samma sak med annan kontorsmateriel. Det borde finnas en marknad för billig kontorsmateriel, tänkte han, så upp sig och började leta investerare.

Ingen verkade dock se värdet i hans affärsidé, tills han träffade Mitt Romney. Då VD på Bain Capital, ett riskkapitalbolag. Han insåg det genialiskt enkla i idén, men valde ändå, sin vana trogen, att genomföra en mycket noggrann undersökning av marknaden. De gick igenom årsredovisningar och ringde runt till revisorer och företagare för att få reda på hur mycket pengar de lade

på kontorsmateriel.

Efter att undersökningarna visat att marknaden hade potential investerades 650 000 dollar i en första butik. Knappt tjugofem år senare stod Stemberg på konventet och berättade framgångssagan om företaget Staples, som växt från den där första butiken till över 2000 butiker och fler än 90 000 anställda.

FOTO: DAVE LAWRENCE

Historien om Staples säger mycket om Mitt Romney. En analytisk person som kan inse värdet i en idé, men inte fullt ut satsar på den om han inte ser siffrorna som backar upp magkänslan. Det har varit en framgångsrik strategi. Bain Capital, som han var med och grundade, startade med 37 miljoner dollar i

investeringskapital. Idag förvaltar företaget tillgångar värda över 66 miljarder dollar.

På samma sätt har han tagit sig an sina politiska kampanjer. I sin första kampanj, 1992 mot Ted

Kennedy i senatsvalet i Massachusetts, behövde han vinna mittenväljarna i den vänsterlutande delstaten. Följaktligen intog han den sortens position och tog delvis avstånd från de mer högerinriktade republikanerna i andra delar av landet.

När han slutligen bestämde sig för att försöka bli president, sannolikt under tiden som guvernör i Massachusetts, 2003-2007, insåg han att en del av dessa positioner inte skulle fungera. Att vara för rätten till abort skulle bli ett avsevärt hinder, så Romney bytte åsikt och blev *pro-life*. Under 2008 års presidentkampanj var hans fokus de socialkonservativa väljarna, och han attackerade andra kandidater från höger. Inför årets presidentkampanj har han tonat ner denna profil, och istället lagt sig närmare de republikanska mittenväljarna.

Fram träder bilden av en kallhamrad, beräknande person. Den bilden stämmer, delvis. Men det finns också en annan sida av Mitt Romney. En duktig ledare och en generös, varmhjärtad medmänniska. Det finns tjugvis med berättelser om familjen Romneys generositet både med pengar och med tid. Som när Romney stängde Bains kontor och skickade alla anställda till New York för att leta efter en affärskollegas försvunna dotter.

Eller när han byggde en lekplats, Joey's Park, till

minnet av en grannes döda, tolvåriga son. Hur han betalade collegeutbildningen för barnen till en ensamstående mamma. Att han tog en dags paus mitt i en kampanj för att han och sönerna skulle hjälpa en annan ensamstående mamma att flytta.

Exemplen är otaliga, och i nästan samtliga fall har Mitt Romney ansträngt sig för att hålla hjälpen hemlig för media. Han har sagt till dem han har hjälpt att de inte får berätta för tidningarna om vad han gjort för dem, men många har struntat i det, för de vill hjälpa mannen som hjälpte dem.

Nu står Mitt Romney mot Barack

Obama, USA:s första svarta president, som valdes på en våg av hopp och förändring. Många var det som, likt Oprah Winfrey, grät av glädje och stolthet när familjen Obama gick upp på scenen i Grant Park, Chicago, efter valsegern. Fyra år senare är hans hår gråare och postern på väggen i tonårsrummet har bleknat, som Paul Ryan, Romneys vicepresidentkandidat har uttryckt saken.

Det har varit tuffa år för Obama. Han tog över mitt i den värsta ekonomiska krisen sedan 1930-talet och har utkämpat en brutal batalj med republikanerna, vilken kulminerade när de två partierna nästan inte lyckades komma överens om att höja skuldtaket, trots den ekonomiska kollaps det hade

inneburit om en höjning uteblivit.

Det amerikanska folket är inte helt nöjt med hans arbete och hans *approval rating*, som mäter hur stor andel av väljarna som anser att han gör ett godkänt jobb som president, har stadigt legat under 50 procent.

Därför ser kampanjen ut som den gör. Hope har ersatts av över 100 miljoner dollar i reklamfilmer där Mitt Romney attackeras. Sedan maj har Obama-kampanjen oavbrutet attackerat motståndaren. Vid tiden för konventen för fyra år sedan hade en av sju reklamfilmer varit negativa, nu har fem av sju varit det.

Tänkandet bakom den negativa kampanjen förklaras bäst med en liten historia. Två män är ute och går i skogen. Plötsligt ser de en björn, som står och stirrar på dem en bit bort. Den ena mannen sliter snabbt av sig ryggsäcken, drar av sig de grova kängorna han har på sig och snörar på sig ett par löparskor, som han tagit upp ur ryggsäcken. Den andra mannen tittar förvånad på honom och säger att »Det finns inte en chans att du hinner springa ifrån en björn, inte ens med löparskor«, varpå den andre svarar: »Jag behöver inte springa ifrån björnen. Jag behöver bara springa ifrån dig.«

Ett presidentval är ett val mellan två personer. Kan du inte gå till val enbart på egna meriter (springa ifrån björnen), så räcker det att göra motståndaren omöjlig i väljarnas ögon (låta honom kåkas upp av björnen). Obama hamrar Romney med negativ reklam för att göra honom till ett sämre alternativ. Du

behöver inte gilla Obama, men ska tycka ännu sämre om Romney.

Hittills har det fungerat ganska bra. Romneys popularitetssiffror är svaga, och trots att väljarna är missnöjda med presidentens insats i valets viktigaste fråga, jobb och ekonomi, leder inte Romney. Istället har Obama länge haft en knapp men ihållande ledning.

Nu när vi närmar oss mållinjen börjar vi med större säkerhet kunna försöka oss på en prognos för hur det ska gå i valet den 6 november. Många tycker om att tvärsäkert uttala sig för en kandidat redan i januari-februari, men det enda man visar då är en total brist på förståelse för amerikansk politik.

Nu däremot har osäkerhetsfaktorerna minskat avsevärt och då kan vi se att valet lutar åt Obama. Väljarna har börjat intressera sig, har lärt känna utmanaren Romney och kan därmed på riktigt värdera de två alternativen mot varandra. Den som leder 15 september brukar vinna, och vid detta datum ledde Obama med ungefär 48 procent mot 45 procent för Romney. Det är ingen stark ledning, men Obama har ändå greppet. Romney behöver tre mycket starka debattframträdanden i oktober och en jobbrapport med ökad arbetslöshet, för att ha en bra chans att vinna.

Oavsett vem som vinner tror jag att USA kommer få en klart duglig president. Båda kandidaterna har sina fel och brister, men båda är också intelligenta och duktiga ledare. Vi kan tycka det ena och det andra om deras åsikter, men jag tror att USA kommer vara i säkra händer, vem som än vinner den 6 november. 6

De politiskt engagerade ungdomarna i USA spelar en viktig roll i valrörelsen. De står för mycket av fotarbetet och är en nyckelfaktor i att locka unga väljare till valurnorna. Och inom republikanerna driver unga partimedlemmar på för en mer liberal politik i sociala frågor.

Unga republikaner och demokrater

TEXT: Jakob Nyström

Amerikanska valrörelser handlar mycket om väljar-demografi (se Saga Elgenstiernas artikel på s. 10). Sedan 1992, när Bill Clinton besegrade den då sittande presidenten George HW Bush, har en majoritet av de unga väljarna röstat för den demokratiska kandidaten i samtliga presidentval. 2008 erhöll Barack Obama förkrossande 66 procent av rösterna i gruppen 18-29 år.

Men unga är också en mycket viktig faktor i kandidaternas kampanjer. Amerikanska presidentval brukar i svensk media i allt väsentligt beskrivas som en strid mellan två personer. Därtill ofta som en kamp mellan »goda« demokrater och »onda« republikaner. Men ingen kampanj är starkare än den kampanjorganisation som bär kandidaten på sina axlar.

Den entusiasm som Obama-kampanjen skapade ledde till ett stort aktivt engagemang bland ungdomar. För första gången sedan 50-talet var personer under 30 år mer aktiva i kampanjarbetet än befolkningen som helhet. Och även om

upprymdheten har svalnat i mötet mellan löftena om hopp och förändring och den bistra verkligheten, fortsätter de unga att spela en viktig roll. Inte minst då USA:s befolkning är ung i jämförelse med andra industriländers.

Liksom i Sverige står partiernas ungdomsförbund för en betydande del av valrörelsens fotarbete. Olika sammanslutningar eller organisationer för unga

republikaner har funnits sedan mitten på 1800-talet. Det nuvarande ungdomsförbundet, Young Republican National Federation (YRNF), bildades 1931 av West Point-alumnen

George H Olmsted, som hade imponerat såpass på den sittande republikanske presidenten Herbert Hoover, att den senare uppmanat honom att bilda ett nationellt förbund för unga republikaner.

Den demokratiska motsvarigheten, Young Democrats of America (YDA), bildades ett år efter YRNF. Vid denna tidpunkt, och ända fram till 2002, var ungdomsförbunden en del av de stora

partiorganisationerna, Republican respektive Democratic National Congress (RNC och DNC).

De är nu juridiskt fristående från sina moderpartier, efter en lagstiftningsförändring som trädde i kraft 2002, som ändrade reglerna för kampanjfinansiering (se Emma Söderberg Majanens artikel på s 13). Jämfört med de svenska ungdomsförbunden är medlemmarna i YDA och YRNF i äldre. Young Republicans är öppet för republikaner mellan 18 och 40 år, och Young Democrats för personer mellan 18 och 36. Medan svenska ungdomsförbund till stor del består av skolelever och högskolestudenter finns i de amerikanska motsvarigheterna en större andel förvärvsarbete.

Ett exempel kan illustrera detta: I de unga republikanernas policykommitté finns bland andra en IT-konsult, en politisk konsult, en jurist och en ögonläkare. Det är nog inget svenskt ungdomsförbund som kan leverera en sådan laguppställning varken i förbundsstyrelse eller i arbetsgrupper.

Detta gör att de amerikanska förbunden inte bara utgör självständiga politiska organisationer, utan också i högre grad en organisationsform för yngre partimedlemmar. Som bekant har Folkpartiet stora problem med att locka yngre medlemmar, vilket delvis kan bero på frånvaron av en vettig brygga mellan ungdomsförbund och parti.

Förmodligen är medlemsunderlaget för litet för en separat organisation, men någon form av nätverk för Folkpartister mellan 25 och 35 eller 40 år skulle kunna göra partimedlemsskapet mer attraktivt för människor mitt i livet. Ett sådant nätverk skulle kunna utmana partiledningen med åsikter som ligger närmare LUF:s, men med en pondus som kommer av ålder och erfarenhet från förvärvsarbete eller politiskt engagemang på kommunal nivå.

För politiska intresserade ungdomar under 18 år finns Teenage Republicans (TARS), vars historia går tillbaka till 1960-talets South Dakota, och High School Democrats, som blev en mer självständig gren av YDA 2005.

Att dessa förbund vänder sig uteslutande mot yngre personer (företrädesvis i high school) gör

att aktiviteternas innehåll kan anpassas till den målgruppen. En utmaning för LUF (och andra svenska ungdomsförbund) är att hitta kompromisser som ska göra att innehållet ska passa personer i det breda åldersspannet 13 till 30 år. Den svenska modellen har dock en stor fördel i att den premierar organisatorisk och politisk kunskapsöverföring mellan äldre och yngre medlemmar. (Dessutom finns det en naturlig förklaring till denna skillnad, om man betraktar befolkningsunderlaget i Sverige respektive USA.)

Studentförbunden spelar också en viktig roll i den amerikanska politiken, och utgör dessutom riktiga plantskolor för framtida partitalanger. Exempelvis har College Republicans producerat namn som kampanjgurun Karl Rove, ideologen Grover Norquist och före detta senatören Rick Santorum. College Democrats är inte sämre, med personer som representanhusets talman Nancy Pelosi och DNC-ordföranden Debbie Wasserman-Schulz som före detta medlemmar.

Den organisatoriska modellen är mycket lik den svenska. Ungdomsförbunden består av distrikt (på delstatlig nivå) och under dessa finns klubbar. På nationell nivå finns en förbundsstyrelse, men det mesta av aktiviteterna och makten finns på delstats- och stadsnivå. Ungefär vartannat år håller man kongress, och beslutar då om handlingsprogram och vilka som ska leda förbundet.

En viktig roll som de amerikanska, liksom de svenska, ungdomsförbunden har, är att påverka sina moderpartier. Ett tydligt exempel är att många unga republikaner försöker driva partiet i en mer liberal riktning när det gäller sociala frågor, som aborträttigheter och homoäktenskap. Om sådana tendenser får fäste i partiet kommer det i framtiden inte vara lika lätt att utmåla republikanerna som det stockkonservativa alternativet i amerikansk politik.

Framför allt är det inspirerande att se att unga kan påverka politiken, oavsett om det sker i Sverige eller USA. För att det ska kunna ske måste det finnas politiska ungdomsförbund som tar ett helhetsgrepp kring politiken, om än med ett lite annat perspektiv än moderpartierna. ☺

Han är regeringens samordnare för Raul Wallenberg 2012 och har jobbat som generalkonsul i New York och som generaldirektör för Svenska institutet. Liberal Ungdom har träffat Olle Wästberg för ett samtal om Wallenberg, Alliansen och det amerikanska presidentvalet.

Mångsysslare med politisk udd

TEXT: Bawar Ismail
FOTO: Sanna Sjöswärd

Det första man ser när man kommer in i Olle Wästbergs kontor på Utrikesdepartementet är en stor Raul Wallenberg-affisch. Som svensk diplomat i Ungern under andra världskrigets slutskede lyckades Wallenberg rädda tusentals judar från förintelsen. I år är det hundra år sedan han föddes. Affischen på väggen summerar Olle Wästbergs uppgift för det här året. Han ansvarar för Raul Wallenberg-året 2012, som är tillägnat Raoul Wallenbergs minne.

– Det är både ett internationellt och ett nationellt projekt med aktiviteter i nästan 60 länder. Vi har aktiviteter som sträcker sig från New York till Kazakstans huvudstad, Astana. Syftet är ju att uppmärksamma Raul Wallenberg och hans handlingar men även att använda hans minne för att kunna lyfta frågor om mänskliga rättigheter utomlands.

» Syftet är ju att uppmärksamma Raul **WALLENBERG** och hans handlingar men även att använda hans minne för att kunna lyfta frågor om **MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER** utomlands.«

Wallenberg för att tala om växande främlingsfientlighet, antisemitism och islamhets. Så syftet är väl egentligen att ta till vara på Wallenbergs budskap.

Tycker du att man bör införa en minnesdag för Raul Wallenberg i Sverige?

– Detta har ju diskuterats och Birgitta Ohlsson har även lyft upp det. Problemet är att Wallenberg föddes den 4 augusti vilket gör det svårt att

ha skolaktiviteter som diskuterar hans gärningar. I USA har man en minnesdag till hans ära men det är dagen då han fick amerikanskt hedersmedborgarskap. Hans namnsdag i september kan vara en bra lösning tycker jag.

Arbetar du med något annat?

– Ja, jag arbetar inte bara med Raul Wallenberg 2012. Jag skriver mycket och håller föreläsningar. Jag har även ett antal styrelseuppdrag, bland annat för Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning.

Ville du bli politiker när du var yngre? Hur var du som elev i skolan?

– När jag var liten ville jag bli historiker. Jag började faktiskt doktorera i ekonomisk historia men jag fann att det inte var något för mig. Som elev i grundskolan hade jag svårt att sitta still och pratade när man inte skulle prata. Det var på tiden då man hade betyg i ordning och uppförande. Jag fick inte så bra betyg i det. Men senare under skoltiden började jag engagera mig i elevrådet och FPU, som LUF hette på den tiden. Jag engagerade mig även i SECO, eller Sveriges Elevkårer som det heter idag, och var vice ordförande ett tag.

Vad fick dig att engagera dig i FPU?

– På min tid var elevrörelsen präglad av liberaler så mitt engagemang i FPU började egentligen i SECO. Per Ahlmark spelade även en viktig roll för mig då han var en mycket tydlig liberal. Sedan var jag även engagerad i Sydafrikafrågan och mitt stora internationella engagemang banade även väg för FPU-engagemang. FPU drev även viktiga frågor som skoldemokrati och företagsdemokrati.

Jag har hittat en Liberal Ungdom-artikel du skrev om

folkpartiregeringen 1978, och många av de kritiska synpunkter du lyfte upp är faktiskt aktuella idag när det gäller allianssamarbetet. Du skrev bland annat att det finns en risk för att regeringens kompromisser skulle kunna bli Folkpartiets partipolitik. Finns det en sådan risk idag?

– Ja, det är skrämmande aktuellt idag. Den risken gäller fortfarande i högsta grad. Folkpartiet har i och för sig varit bra på att särskilja de två än så länge. I frågor som värnsskatt, försvar och kärnkraft har vi tydligt visat vad vi vill samtidigt som vi accepterat de kompromisser som gjorts. Man är betydligt

duktigare på det nu än på 70-talet tycker jag. Samtidigt så måste folkpartister försvara regeringens politik. Och har man sagt något tio gånger så tror man på det man säger efter ett tag. Vi lär oss att försvara kompromisser helt enkelt.

– Ytterligare ett problem är identifikationen med makten. När man sitter i opposition har man det relativt enkelt att ha ett utifrånsperspektiv. Men har man suttit vid makten i snart åtta år är det lätt att få ett inifrånsperspektiv på allting och alienera sig från politiska strömningar och väljare. Det var så Socialdemokraterna förlorade makten, när de tappade kontakten med verkligheten.

Nog om svensk inrikespolitik, det närmar sig presidentval i USA. Hur ser läget ut idag?

– Arbetslösheten i USA ligger runt åtta procent och ekonomin kommer stå i centrum för valrörelsen. Nästan två tredjedelar av amerikanerna svarar nej på frågan »are we on the right track?«. Det är extremt många. Det har aldrig hänt tidigare att en president blivit omvald med så stor andel nej.

Vem tror du vinner valet?

– Jag tror och hoppas att Obama vinner. Det är ett mycket jämnt val men vad som helst kan hända. Det kanske sker något i Mellanöstern? Exempelvis

» Jag tror och hoppas att **OBAMA** vinner. Det är ett mycket jämnt val men vad som helst kan hända. Det kanske sker något i Mellanöstern?»

knäckte ju gisslandramat i Iran Jimmy Carter 1979. Romney har mer pengar till marknadsföring men Obamakampanjen har kommit längre när det gäller mobilisering. Man har tagit fram 300 kunskapspunkter om varje potentiell väljare. Det handlar om allt ifrån vad man tjänar till hur många barn man har och så vidare. Det leder till att man mer effektivt kan sprida sitt budskap till väljare, bland annat genom riktad e-post, dörrknackning och telefonsamtal.

Vad händer om Obama vinner valet?

– Amerikanska presidenter brukar bli bättre under sin andra mandatperiod. Obama kan bli mer

handlingskraftig. Skulle kongressen däremot bli republikansk så finns det en risk att det blir totalt dödläge. Partierna är väldigt ideologiska idag.

Varför kan inte partierna samarbeta med varandra?

– Det har skett en förändring i amerikansk politik sedan Lyndon B. Johnsons presidentskap på 60-talet. Då fanns Southern Democrats, starkt konservativa och nästan på gränsen till rasister, och Rockefeller Republicans som var liberala. Det möjliggjorde att en demokratisk president kunde samarbeta med Rockefeller-republikanerna samtidigt som en republikansk president kunde samarbeta med syddemokrater. Idag är det helt borta. Man har dessutom ägnat sig åt »gerrymandering«, det vill säga att man delar upp valkretsarna för att gynna sitt parti. Det här har skett i samförstånd mellan partierna. De ideologiskt renläriga väljarna har fått ett större inflytande, på mittenväljarnas bekostnad. På så sätt har partierna blivit mer ideologiskt styrda. ☺

Vässa din kompetens.

Vill du eller din organisation höja kunskapen i förenings- teknik, organisationsutveckling, ledarskap, retorik? SV är en professionell bildnings- och utbildningsorganisation med lång erfarenhet av kompetensutveckling.

Vi erbjuder kvalificerade processledare och utbildare inom en rad ämnesområden. Vi har färdiga utbildningskoncept men kan också skraddarsy utbildningar.

Tag kontakt med din lokala SV-avdelning för information om våra erbjudanden – www.sv.se

Att inte kunna uppsöka läkare vid sjukdom och att känna att ens barn inte har en framtid är tyvärr vardag för de gömda flyktingarna runt om i Sverige. När samhället sviker sina svagaste måste någon annan träda in och hjälpa.

FLYKTINGFONDEN

Liberala flyktingfonden samlar in och fördelar pengar till dem som gömmer sig i Sverige eftersom de inte kan återvända hem

Bidra på Flyktingfondens postgirokonto 353388-2

www.flyktingfonden.se

Vofför gör di på detta viset?

Karin Pihl ställer samma fråga som rumpnissarna gjorde när Ronja Rövardotter kvaddade deras tak.

1. Varför blir socialister alltid arga på så konstiga saker? Den kapitalismkritiska konstnären Sara Granér blir förbannad på att det tillverkas rosa äggkoppar i silikon, eftersom de enligt henne inte fyller någon funktion för någon. Alltså seriöst. Finns det inte värre saker att bli upprörd över?

FOTO: LAGERHAUS

FOTO: OKÄND

2. Vad håller Lars Vilks på med egentligen? Han åker på högerextrema konferenser i Amerika, han har sagt att han skulle tacka ja till en inbjudan från KKK om han fick en och att han tycker att det är lämpligt att prata om mänskliga raser. Är Lars Vilks ett missförstått geni eller bara en knäppgök?

3. Varför är 2014 års statsministerkandidater så tråkiga? Att titta på en debatt mellan Fredrik Reinfeldt och Stefan Löfven är som att se målarfärg torka. Håkan Juholt var åtminstone lite lattjo.

FOTO: SOCIALDEMOKRATER

4. Varför tycker folk att det är så fantastiskt roligt med sport? OS är gudskelov över. Vi är många som inte kan förstå varför man inte bara kan hämta en stege och ta sig över pinnen på det viset i stället för att göra den enorma ansträngningen att hoppa. Om det nu ska vara så nödvändigt från första början vill säga.

FOTO: JOHN CURNOW

FOTO: PEDRO MOURA PINHEIRO

5. Varför är det så svårt att diskutera bostadsbristens verkliga orsaker? Nu vill sossarna tydligen satsa en miljard på nya bostäder. Det låter väl bra. Bättre vore dock om man lade lika mycket energi på att lösa de verkliga problemen som man anstränger sig för att basunera ut hur akut det är att bygga mer. Det vet vi redan. Det är liksom ingen som tycker att det borde byggas mindre.

Den 15 maj förra året inleddes en proteststorm i Spanien, som ännu inte helt bedarrat. Människor gick ut på gatorna och demonstrerade mot nedskärningar, statens misskötsel av de offentliga finanserna och det politiska systemet. Bostadsbubblan som sprack i finanskrisens efterdyningar har skapat en mycket svår ekonomisk situation för landet.

Revolution i Españistan

TEXT OCH FOTO: Frida Ottosson

Det skulle dröja ända till slutet av förra sommaren innan de sista tälten försvann från Puerta del Sol. Det stora torget i centrala Madrid hade snabbt blivit en symbolisk samlingspunkt för de upplöpta och demonstrationer som under våren spridit sig som en löpeld över landet.

Det hela började söndagen den 15:e maj förra året med en folkresning som skulle komma att skaka om spansk politik. Med bara en vecka kvar till det nationella parlamentsvalet gick hundratusentals spanjorer ut på gatorna för att protestera mot den höga arbetslösheten, det politiska systemet och statens sedan länge missköta finanser.

Många kände sig svikna av sin regering och vägrade att bara stå där och titta på medan den ekonomiska krisens klor grep allt

hårdare om deras hemland. Unga som gamla, fattiga som rika, bestämde de sig för att gå ut på landets gator och göra dem till sina. Tillsammans krävde de »riktig demokrati«, och det nu.

Poliser och demonstranter drabbade samman på många håll, och när natten slutligen kom hade de största torgen i många städer blivit ockuperade av demonstranter som inte tänkte flytta på sig i första taget. Hashtaggen #spanishrevolution började dyka upp på Twitter. Med inspiration hämtad från

den arabiska våren blev detta början på en våg av demonstrationer som än i dag pågår.

Rörelsen kom att kallas 15-M, efter dagen då demonstrationerna inleddes. Initiativtagare var personer från sociala nätverk som Democracia Real YA (Riktig Demokrati NU) och Juventud Sin Futuro (Ungdom Utan Framtid), som med rasande fart växt fram på Internet till följd av de senaste årens ekonomiska och sociala problem.

Demonstranterna kallar sig för *los indignados* (de indignerade), och menar att deras åsikter inte

finns representerade hos något av partierna som styr landet. Spanien har ett flertal nationella partier, men det är två (vänsterriktade Partido Socialista Obrero Español samt

högerriktade Partido Popular) som helt dominerar den nationella politiken, vilket gör det nästintill omöjligt för andra partier att få igenom sina åsikter i det nationella parlamentet.

Det allmänna missnöjet grundar sig också i de nedskärningar som på senare tid gjorts inom välfärdssystemen, samt skattehöjningar, höjd pensionsålder och höjda studieavgifter (med så mycket som 66 procent). Klyftorna växer och många menar att landet sakta men säkert är på väg att bli ett

u-land. På internet har det inte allför smickrande smeknamnet »Españistan« slagit rot.

Den ekonomiska krisen i Spanien har beskrivits som en giftig cocktail med bankerna som en av huvudingredienserna. De kämpar fortfarande dagligen med konsekvenserna av den bostadsbubbla som sprack år 2008. Spanska folkets förtroende för bankerna är sedan länge rekordlångt, något som inte blev bättre av att storbanken Bankia var nära att gå i konkurs tidigare i år och fick räddas av staten.

Experter varnar för att det finns risk för omfattande panikuttag av kontanter – vilket riskerar att fälla många banker – om inte läget ändras. Bara sedan i juni förra året har spanska företag och privatpersoner tillsammans tagit ut 233 miljarder euro från sina sparkonton, vilket innebär att inlånade medel i det spanska banksystemet har minskat med 13 procent.

Som svensk turist i paellans och tjuvfäkningens förlovade land är krisen dock inget som märks, så länge du inte råkar hamna mitt i en demonstration (risken är inte helt obefintlig). Som anställd på ett företag i Spanien och därmed boende i landet under en tid har jag dock fått se en annan sida av verkligheten.

En ung kille blir arg när han får höra att jag är i landet för att jobba. »Hur kan du jobba här när vi inte ens har jobb själva!?« utbrister han bestört. Det är lätt att förstå hans ilska då man tittar på de senaste arbetslöshetssiffrorna bland ungdomar. I maj i år nådde ungdomsarbetslösheten den ofattbara rekordnivån 52,1 procent.

Ett äventyrsföretag i södra Spanien får utgöra ett annat, vanligt förekommande exempel. Företaget

drivs av två killar i 30-årsåldern som vid en första anblick inte verkar ha gjort annat i sina liv än att vandra omkring i berg, klättra upp för branter och kasta sig utför stup. Men när jag börjar prata med ägarna visar det sig snart att den ene har en dubbelexamen inom ekonomi och arkitektur, medan den andre är utbildad pilot. I brist på arbeten som överensstämmer med deras utbildning försörjer de sig nu istället på sin största hobby.

Skämtteckningarna som florerar på Facebook, där en man som studerat arkitektur vid landets mest prestigefulla universitet samt talar fem olika språk precis lyckats få jobb på McDonalds, ligger betydligt närmare verkligheten än man kan tro.

Samtidigt som många demonstrerar finns det också många som håller sig utanför. Under en demonstration i Málaga i somras stod mina spanska

vänner vid sidan av och suckade uppgivet att *eso no sirve para nada* – det där tjänar ingenting till. De menade att trots att en stor andel av stadens befolkning gett sig ut på gatorna var de fortfarande för få för att det skulle ge något resultat. Men när jag frågade vad man då skulle göra, var det ingen som hade något konkret svar att komma med.

Spanien och dess invånare har en tuff tid framför sig. Lite perspektiv på dagens problem talar dock för att de trots allt inte är överstigitliga. Fram till general Francos död 1975 var Spanien en diktatur. Idag är landet en demokratisk stat och medlem av EU. Att spanjorerna klarade av den övergången på väldigt kort tid, tyder på att de har kapaciteten att lösa sina nuvarande problem. ☺

Populärpolitiska livlinor

Den andra säsongen av teveserien Borgen är slut, och de politikintresserade ropar efter mer. Men varför vänta? Joakim Rönnbäck visar vägen till en skattkista full av politisk populärkultur.

TEXT: Joakim Rönnbäck

Sommaren är över och den danska tv-serien Borgen med den. Politikintresserade skriker redan ut sin ångest över gator, torg och Facebookflöden. Repriser eller den faktiska politiska verkligheten tycks inte räcka till. Väntan på en tredje säsong om intrigerna kring danskt regeringsbildande verkar vara skäl nog för en del ungdomsförbundare att gå i ide.

Jakten på substitut för den politikberoende kan ta sig drastiska uttryck. Efter att ha plöjt Hanne Vibeke-Holst Kronprinsessstrilogi rör sig allt för många vidare till utspädda ersättarkickar som Starke man, Spinn city eller något annat lättviktigt. Men lugn bäste läsare, hjälp finns att tillgå. Om inte mot själva det politiska behovet, vilket trots allt finansierar denna tidning, så åtminstone mot den bristande stimulansen.

På andra sidan Atlanten finns exempelvis mer att hämta än den humoristiska serien Veep. Där finns valrörelsethrillern The Ides of March och böcker som *O – a presidential novel* eller *The President's wife*. Framförallt finns de moderna politiska teveseriernas moder, The West Wing. Där danska kulturskapare försett den politiskt intresserade med vardagsnära drama bjuder den amerikanske manusförfattaren Aaron Sorkin på mer fartfylld spänning.

The West Wings sjunde och sista säsong har sex år på nacken men är likväl en del av en klassisk teveupplevelse. Politik är sällan så spännande som när Josh, Donna eller Toby fyrar av rappa dialoger på väg till och från mötena i Vita huset. Serien introducerar smidigt den nyfikne till allt från utrikespolitik till amerikansk historia utan att tappa vare sig tempo eller nerv.

The West Wing var länge politiskt allmångods men intresset tycks med tiden ha falnat något. Detta finns det all anledning att ändra på när ännu en jämn amerikansk valrörelse står för tröskeln. Seriens fiktive president Josiah Bartlet bär många likheter med en idealiserad Bill Clinton, något som kan bidra till att skapa förståelse för dagens politiska kontext i USA.

Liberal Ungdoms läsare kan även finna särskild tillfredsställelse i att den rättrådige Bartlet ofta tycks handla som efter LUF:s handlingsprogram. För mänskliga rättigheter, personlig frihet och global avspänning. Porträttet av denne populära politiker, av recensenter skämtsamt kallad den mest populära demokratiska presidenten i modern tid, bjuder även tittaren på intressanta lärdomar om den nationella självbilden hos seriens skapare.

FOTO: DANMARKS RADIO

The West Wing är en serie om politik, men kanske framför allt människorna inom politiken. Dessa är för en gångs skull inte primärt motiverade av dunkla motiv. Fjärran är tanken om lagstiftande som ett smutsigt korvstoppande. I en tid av cirkulerande nattsvarta historier om Säpo och Tillväxtverkets svindlande kvittoaffärer kan kanske en dos anticynism vara uppiggande. I Bartlet-administrationen är politik i stor utsträckning det möjligas konst, där gränsen för vad som är möjligt är optimistiskt vidsträckt. Detta utan att för den skull fastna i utopibyggande.

Människorna bakom The West Wing lyckades även förbluffande väl med en rad politiska förutsägelser. Exempelvis i skildrandet av de två presidentkandidater som är påtagligt lika Barack Obama och John McCain. Överför man nationalekonomen Milton Friedmans hållning att teorier bör bedömas efter sin förmåga att förutse kommande förlopp till kulturen, finns det alltså ytterligare skäl att se Sorkins serie. Om den skandinaviska efterföljaren Borgen lyckats med detta återstår att se.

De som redan har sett The West Wing är för den skull inte dömd till den bleka efterrapningen Commander in chief. För den som letar finns det en uppsjö av politisk populärkultur. Exempelvis så har brittiska teveproducenter berikat världen med smarta och underfundiga serier som Yes minister eller The thick of it. Den senare även utvecklad i långfilmen In the loop vilken lyckas skildra både storpolitikens lustigheter och det brittiska valsystemet

» Fjärran är tanken om lagstiftande som ett smutsigt korvstoppande. I en tid av cirkulerande nattsvarta historier om Säpo och Tillväxtverkets svindlande kvittoaffärer kan kanske en dos anticynism vara **UPPIGGANDE**.«

mer bisarra sidor. Få tittare kan nog glömma hur en av filmens politiker tvingas dela sin tid mellan storpolitik och en fallfärdig mur i den egna valkretsen.

För dem som har fått mersmak av lagstiftare från andra sidan Öresund rekommenderas även den redan nämnda Hanne Vibeke-Holst kritikerrosade romaner *Kronprinsessan*, *Kungamordet* och *Drottningoffret*. Alla rappt skrivna med kritiska och feministiska glasögon. Precis som i Borgen balanse-ras skildringar av privat och offentligt, de så kallade lilla respektive stora livet, på ett ögonöppnande sätt.

Ingen genomgång av populärkultur för politikintresserade skulle vara komplett utan att referera till Bo Balderson. Teorierna om vem eller vilka som döljer sig bakom den klassiska pseudonymen går isär. Klart är i vilket fall att Balderson lyckats skildra fyra decenniernas svensk politisk historia på ett underhållande sätt.

Författarens bortkomne statsråd och assistenten adjunkt Persson ställs tillsammans inför besynnerliga mordgåtor inramade i en politisk fond. Den skämtsamma skildringen av det socialdemokratiska statsrådets självgodhet illustrerar ofta graden av nittonhundratalets socialdemokratiska hegemoni inom svensk partipolitik.

Efter att ha tittat närmare på Baldersons elva deckarromaner och några av de övriga tipsen bör väntan på nya Borgenavsnitt vara till ända. Om inte annat kanske tiden i ide har förkortats tillräckligt länge för att passa inom ramen för acceptabel frånvaro i den politikintresserades civila liv. ☺

Nedstigning i Stockholms undre värld

ACTIONTHRILLER

SNABBA CASH II

Regi: Babak Najafi

I rollerna: Joel Kinnaman, Matias Varela, Fares Fares, Dragomir Mrsic m fl.

TEXT: Jakob Nyström

Det var nästan att jag inte tittade klart på Snabba cash I. Det mesta störde mig: dialogen, manuset (som i mitt tycke gjorde för stora avsteg från Jens Lapidus bok), skådespelarinsatserna och bildspråket.

Boken *Snabba cash* var ett habilt hantverk; spännande och fartfylld. Kanske var det filmens fel att jag inte kommit mig för att läsa uppföljarna *Aldrig fucka upp* och *Livet deluxe*.

Trots detta är jag helt såld på filmtrilogins andra del, Snabba cash II. Med regissören Babak Najafi vid rodret har Stockholm aldrig känts som en mer ogästvänlig plats, den ena scenen mer ångestladdad än den andra. Ibland skymtar ljuset och det går att andas obehindrat, men aldrig särskilt länge.

JW har spenderat sina tre år i fängelse på ett projekt som han tror ska leda till ärligt förtjänad cash och en väg ur den skuggvärld mellan kriminalitet och laglydighet han befunnit sig i. Men girigheten styr inte

FOTO: LENA GARNOLD

bara i den undre världen, vilket han bittert får erfara.

Han tvingas välja vilken av två världar han ska tillhöra. Det går inte att vela i mitten, som JW:s i fångelse på nytt funne vän Mrado påtalar.

Jorge har gått från småfiffelare till fullblodskriminell och Mahmoud (utmärkt spelad av Fares Fares) har hamnat i klorna på den serbiska bossen Radovan, som verkligen utstrålar ren ondska. Förna vänners vägar möts under filmen, med tragisk utgång.

Det är spännande, snabbt och utan onödigt TJAFS.«

Att filmens handling är spretig bidrar bara till känslan av hopplöshet och mörker som filmen förmedlar. Det är spännande, snabbt och utan onödigt tjafs. Som en knytnäve i magen, för att använda en sliten klyscha.

Samtidigt framträder ett djup hos karaktärerna, en sårbarhet som man sällan ser bland kriminella i fiktionen. Jorge bekänner sina synder i ett känslösamt meddelande till sin döda mors röstbrevlåda. Mrado rannsakar sig själv i ett brev till dottern Lovisa, som i filmen får symbolisera det goda och ännu oförstörda.

Snabba cash II är svensk film när den är riktigt bra. Babak Najafi står för ett fint hantverk, och skådespelarenssemblen likaså. Se den. ☺

KRÖNIKA

Sila mygg och svälja kameler

En sak som är omöjlig innan man fyllt tjugo är att med egna ögon se att så många företeelser i samhället tycks återkomma ungefär vartannat decennium. Men redan när man passerat trettio börjar en del mönster skönjas.

Den som letar i tidningsklippen från mitten av 1990-talet stöter snabbt på två M – Motala och Marjasin. Motala var orten som kom att bli synonymt med skandaler och sossepampar. Marjasin var en sossepamp som blev synonym med uttrycket »klippa och klistra«. Han hade nämligen klippt bort »oväsentligheter« i sina kvitton för att »underlätta« redovisningen. (Få kommer i dag ihåg vem som gjorde vad, eller vad som blev resultatet. Marjasin friades medan flera politiker i Motala dömdes.)

I båda fallen handlade det om vidlyftig representation för skattebetalarnas pengar. Journalister lärde sig snabbt att genom att granska kvitton kunde man göra bra scoop. Rentav vinna en skalp. Någon hittade ytterligare ett M – Mona Sahlin – som inte hade koll på kvittona. Resten är, som det heter, historia.

Det där måste de ha glömt på Tillväxtverket och alla andra myndigheter som nyligen fick förklara varför medarbetarna bjudits på lyxig champagne och choklad. Men journalisterna har inte glömt hur snabbt, enkelt och billigt det är att på detta sätt uppfylla sin roll som granskare. Makt-havare tvingas avgå. Kanske väntar Stora Journalistpriset runt hörnet? Rentav Årets avslöjande?

Politiker och tjänstemän känner sig granskade, journalister känner sig viktiga. Men vad är det som granskas? Lyxfesterna med champagne handlar som mest om miljoner (sex nollor). Tillväxtverkets budget handlar om miljarder (nio nollor). Frågan är förstas om dessa miljarder gör nytta. Eller snarare så här: Finns det ett alternativt sätt som Tillväxtverkets resurser skulle kunna användas som ännu bättre skulle bidra till den svenska tillväxten? Svaret på denna fråga är förmodligen ja.

Den frågan ställs dock snudd på aldrig. Det vet vi, eftersom Daniel Löfstedt på Timbro Medieinstitut gått igenom tidningsarkiven för att se vad som skrivits om Tillväxtverket före representationsskandalen. Resultatet är nedslående. Ingen granskar vad Tillväxtverket gör. Ingen granskar vilka direktiv myndigheten har från politikerna. Ingen granskar om resurserna används effektivt. Det ser förstas likadant ut även för andra myndigheter.

Efter kvittoskandalerna kom faktiskt ett par artiklar som tittade på om Tillväxtverket alls gjorde någon nytta. (Svaret var »vet inte«, vilket jag tyvärr misstänker är betydligt närmare »nej« än »ja«.) Men det bestående intrycket är att alltför många medier ägnar stora resurser åt att granska det marginella, i stället för det verkligt viktiga. Så var det på Marjasins tid, så är det i dag. ☹

FOTO: EMILIA ÖJJE

Håkan Tribell

Chef för Timbro Idé och tidigare ordförande för LUF Storstockholm

”Ett synnerligen välkommet bidrag till en debatt som ofta är mer politiskt och normativt laddad än vetenskapligt vederhäftigt.”

Lars Trägårdh, historiker

Läs Andreas Johansson Heinös *Gillar vi olika?* Om hur den svenska likhetsnormen hindrar integrationen.

Ny bok från Timbro!

Ute i september!